

**Elżbieta Żywucka-Kozłowska,
Mariusz Klara**

ZBRODNIA PRAWIE DOSKONAŁA. PRZYPADEK ROKSANY C.

*Nie ma straszniejszych i okrutniejszych zbrodni od tych,
w których dzieci zabijają dzieci (...)*

E. Żywucka-Kozłowska, M. Klara

Nie minęło kilka miesięcy od zabójstwa Sylwii C., którego dokonał niespełna czternastoletni sprawca,¹ a policjanci z tej samej jednostki (Komenda Powiatowa Policji w Kamieniu Pomorskim, województwo zachodniopomorskie), stanęli przed kolejnym zadaniem - ustalenia zabójcy Pauliny Ś.

Zabójstwo jest zbrodnią, która godzi w najwyższe znane ludzkości dobro - w życie człowieka. Motywacje zabójców są różne, tak samo jak różni są ludzie. Tło ich działania możliwe jest jednak do określenia, a motywy do uporządkowania.

Motywacja bywa różnie definiowana na gruncie nauki psychologii. Stąd też odwołujemy się do jednej z nich, autorstwa C. Matusewicza, który wskazuje, że „motywacja to ogół czynników i procesów pobudzenia, ukierunkowania i podtrzymania określonych form zachowania organizmów ludzkich (...) Aktywny to znaczy, że dysponuje potencjalnymi środkami realizacji określonej formy zachowania.”² Motyw natomiast to „hipotetycznie przyjęty dla wyjaśnienia ukierunkowania i dynamiki aktywności jednostki czynnik zewnętrzny (...) albo wewnętrzny (np. potrzeba lub popęd).”³

Motywy zbrodni bywają bardzo różne, a pośród nich znajduje się zazdrość, nienawiść, miłość i inne. Nie bez przyczyny wymieniamy te motywy, albowiem zabójstwo, które prezentujemy w tej pracy, motywowane było właśnie tymi czynnikami.

¹ Dawid J. jest najmłodszym zabójcą na tle seksualnym w Polsce i w Europie. Szczegółowy opis czynności śledczych oraz procesu znajduje się w pracy E. Żywuckiej-Kozłowskiej oraz K. Bronowskiej, *Dowody prawdy. Przypadek Dawida J.* Szczecin 2007.

² C. Matusewicz, *Wprowadzenie do psychologii*, Warszawa 2006, s. 196.

³ J. Siuta (red.), *Słownik psychologii*, Kraków 2006, s. 151.

S. Pikulski opisując zabójstwo z zazdrości, odwołał się do wielu definicji tego pojęcia. Między innymi napisał: „potocznie zazdrość jest określana jako uczucie przykrości i żalu z powodu tego, że komuś powodzi się lepiej od niego, a także czyjegoś stanu posiadania, którego pragnie (...) oraz jako uczucie niepokoju o utratę wierności kochanej osoby, cechujące się podejrzliwością i dążeniem do wyłączności w tym zakresie. W seksuologii zazdrość jest rozumiana jako stan emocjonalny i intelektualny oraz zachowanie kreowane wyobrażeniem straty bądź stratą tego, co się posiadało ze strony partnera, najczęściej połączone z agresją w stosunku do obiektu uczuć lub autoagresją”.⁴

Także B. Hołyst wskazuje na wymienione uprzednio motywy zabójstw, których dopuścili się nieletni.⁵

B. Wojciszke o zazdrości napisał: „(...) zazdrość stanowi najczęstszą przyczynę stosowania fizycznej przemocy (...) czasami przybiera jawnie patologiczną formę urojeń prześladowczych nie znajdujących najmniejszego uzasadnienia w rzeczywistości”.⁶

Zanim jednak opiszemy przypadek Roksany C., konieczne wydaje się odwołanie do danych statystycznych KGP w przedmiocie przestępczości nieletnich.

Według danych Komendy Głównej Policji nieletni stanowią liczną grupę sprawców przestępstw, w tym także zabójstw. Z poniższego zestawienia wynika, iż liczba przestępstw nieletnich ma tendencje wzrostowe.

Statystyka - czyny zabronione nieletnich

ROK	Przestępstwa stwierdzone	Czyny karalne nieletnich	% udziału nieletnich	Osoby podejrzane ogółem	Nieletni sprawcy	% udziału nieletnich
2008	1 082 057	74 219	6,9	516 626	52 081	10,0
2007	1 152 993	72 476	6,3	540 604	54 747 1	0,1
2006	1 287 918	77 515	6,0	587 959	53 783	9,1
2005	1 379 962	71 482	5,1	594 088	50 974	8,6
2004	1 461 217	70 107	4,8	578 059	51 411	8,8
2003	1 466 643	63.239	4,3	557 224	46 798	8,4
2002	1 404 229	63 317	4,5	552 301	48 560	8,7
2001	1 390 089	69 366	5,0	533 943	54 026	10,1
2000	1 266 910	76 442	6,0	405 275	56 345	13,9
1999	1 121 545	70 245	6,2	364 272	52 674	14,4

⁴ S. Pikulski, *Zabójstwo z zazdrości*, Warszawa 1990, s. 13.

⁵ B. Hołyst, *Psychologia kryminalistyczna*, Warszawa 2004, s. 348.

⁶ B. Wojciszke, *Psychologia miłości*, Gdańsk 2005, s. 137.

1998	1 073 042	78 758	7,3	396 055	58 151	14,7
1997	992 373	72 989	7,3	410 844	58 730	14,3
1996	897 751	70 073	7,8	381 911	57 240	15,0
1995	974 941	82 551	8,5	423 896	68 349	16,1
1994	906 157	75 822	8,3	388 855	61 109	15,7
1993	852 507	72 152	8,4	299 499	43 039	14,3
1992	881 076	66 220	7,5	307 575	41 573	13,5
1991	866 095	62 834	7,2	305 031	41 296	13,5
1990	883 346	60 525	6,8	273 375	43 356	15,8

Czyny zabronione nieletnich

ROK	Zabójstwo	Uszczerbek na zdrowiu	Udział w bójce lub pobiciu	Zgwałcenia	Kradzież rozbójnicza, rozbój, wymuszenie	Kradzież z włamaniem
2008	9	3384	3242	92	8161	8229
2007	11	3534	2958	126	7511	9185
2006	19	3429	2694	148	8154	9419
2005	11	3016	2147	116	8081	11 052
2004	11	3260	2175	95	9558	10 989
2003	7 2	835	1923	237	9472	11 238
2002	21	2877	1697	118	9537	13 704
2001	20	2853	1727	166	10 838	16 814
2000	16	3256	1782	191	12 900	23 069
1999	28	2943	1571	137	11 104	24 847
1998	29	3022	1653	195	10 542	30 197
1997	36	2924	1486	245	8658	29 631
1996	36	2527	1340	139	7508	30 880
1995	26	2205	1101	166	7790	29 810
1994	33	1992	913	156	6600	29 400
1993	22	2018	664	142	5335	26 247
1992	21	1306	457	109	3100	25 019

Statystyka - czyny zabronione nieletnich do lat 13 (dzieci)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
ZABÓJSTWO	0	1	0	0	0	1	0	2	0	0
USZCZERBEK NA ZDROWIU	157	173	184	155	189	219	172	199	208	184
UDZIAŁ W BÓJCE LUB POBICIU	100	105	112	118	133	144	169	163	214	198
ZGWAŁCENIE	1	0	3	2	2	3	1	6	7	1
KRADZIEŻ CUDZEJ RZECZY	499	525	450	411	451	374	428	455	498	491
KRADZIEŻ Z WŁAMANIEM	860	532	507	466	335	247	212	319	358	275
PRZESTĘPSTWA ROZBÓJNICZE*	319	347	274	212	182	219	175	177	183	172
USZKODZENIE RZECZY	322	376	282	231	240	246	215	212	255	334
PRZESTĘPSTWA NARKOTYKOWE	12	39	9	14	17	25	30	37	30	18
RAZEM P-TWA O CHARAKTERZE KRYMINALNYM	2546	2360	2097	1841	1879	1873	1972	1979	2241	2136
RAZEM P-TWA O CHARAKTERZE GOSPODARCZYM	2	6	5	9	13	23	33	70	21	62
PRZESTĘPSTWA DROGOWE	40	27	22	23	25	32	23	14	16	26
RAZEM	2733	2490	2179	1931	1998	1974	2085	2117	2319	2271

Źródło: Komenda Główna Policji (dostępne www.kgp.gov.pl)

Poniższe dane to wskazanie na motywację sprawców zabójstw (w tym popełnionych przez nieletnich).

Zabójstwa - dane statystyczne dotyczące liczby przestępstw stwierdzonych w odniesieniu do zabójstw o różnych motywach

Rok	Motyw rabunkowy	Motyw seksualny	Motyw „na zlecenie”	Motyw nieporozumień rodzinnych	Motyw nieustalony	Inny motyw
2007	60	21	13	262	216	276
2006	83	22	6	261	180	257
2005	90	19	13	244	236	235
2004	124	25	13	310	244	215
2003	121	33	25	271	267	322
2002	138	22	52	321	247	408
2001	170	22	32	353	307	441
2000	192	28	15	338	268	408
1999	116	28	13	279	237	375

Wykrywalność dla poszczególnych kategorii w procentach

Rok	Motyw rabunkowy	Motyw seksualny	Motyw „na zlecenie”	Motyw nieporozumień rodzinnych	Motyw nieustalony	Inny motyw
2007	94,1	95,5	100,0	100,0	81,4	95,8
2006	90,9	100,0	100,0	100,0	79,0	93,2
2005	84,4	90,0	100,0	98,8	78,7	96,2
2004	88,1	96,2	100,0	100,0	75,0	94,8
2003	84,4	94,1	93,5	99,6	65,9	95,5
2002	78,6	95,7	94,6	99,4	69,6	96,2
2001	80,4	87,5	100,0	100,0	63,6	95,7
2000	83,6	71,4	90,5	99,7	62,2	94,9
1999	79,8	89,3	53,8	100,0	58,4	94,7

Źródło: Komenda Główna Policji (dostępne www.kgp.gov.pl)

Motywy zemsty, zazdrości nie zostały wymienione w tym zestawieniu, a zatem przyjmujemy, iż mieszczą się w ostatniej grupie, to znaczy w kategorii „motyw inny”. Zabójstwo Pauliny Ś. mieści się naszym zdaniem w tej ostatniej kategorii, albowiem jak ustalono w śledztwie, a następnie w toku procesu, wiodącym elementem była nie tylko zazdrość, ale też zawiść sprawczyni.

W tym miejscu konieczne jest przedstawienie samego zdarzenia.⁷ 16 września 2006 roku rodzice małoletniej Pauliny Ś. zgłosili jej zaginięcie. Dziewczynka była widziana po raz ostatni w miejscu zamieszkania w dniu poprzedzającym. Kiedy rodzicom nie udało się odnaleźć Pauliny, w godzinach nocnych powiadomili policję o jej zaginięciu. W sytuacji gdy zgłaszane jest zaginięcie osoby małoletniej, wszczynane są poszukiwania w trybie szczególnym. Tak też postąpiono w tym przypadku. Rozpytywano mieszkańców wsi, w której mieszkała dziewczyna, ustalano świadków oraz penetrowano najbliższe okolice. 16 września 2006 roku znaleziono zwłoki Pauliny. Leżały w wodzie Zatoki Kamieńskiej. Były kompletnie ubrane. Z protokołu oględzin miejsca znalezienia zwłok wynika, iż w ich toku zabezpieczono ślady w postaci: kolczyka z metalu koloru białego, wkładkę do butów, drewniane wiosło ze złamaną rękojeścią oraz wydruk z bankomatu. Miejsce to było bardzo charakterystyczne, bowiem w wodzie ułożone były kamienne głązy, po których można było chodzić. Oględzinom poddano także odzież oraz przedmioty należące do nieżyjącej Pauliny Ś. Wśród tych rzeczy znajdował się telefon komórkowy marki Sony Ericson, bez osłony zabezpieczającej baterię. Brakujący element został zabezpieczony w tym samym dniu od Jarosława D., który oświadczył, że znalazł go w bezpośrednim pobliżu miejsca znalezienia zwłok.

20 września 2006 roku przeprowadzona została sądowo-lekarska sekcja zwłok liczącej 16 lat Pauliny Ś. Na ciele zewnętrznie stwierdzono ślady obrażeń w postaci:

1. na twarzy, 2,5 cm bocznie od kąta skroniowego oka lewego drobne otarcie naskórka na polu o wymiarach 2x2 mm, o dnie sączącym surowiczokrwiwą treścią,
2. na pograniczu grzbietu tułowia i okolicy karkowej po stronie lewej drobne otarcie naskórka na polu o wymiarach 2x2 mm, o dnie sączącym surowiczokrwiwą treścią,
3. na przedniej powierzchni szyi w okolicy wyniosłości kraniowej identyczny obszar na polu o wymiarach 2x5 mm,
4. na przednio-bocznej powierzchni szyi u jej podstawy po stronie lewej smugowaty miodowawy lekko podeschnięty obszar bardzo powierzchownie otartego naskórka o kształcie łukowatym o wymiarach 7x2 mm,
5. na prawej powierzchni szyi u jej podstawy otarcie naskórka pod czerwonym podeschniętym skrzepem o średnicy 2 mm,
6. na grzbiecie przedramienia lewego tuż poniżej łokcia otarcie naskórka o dnie sączącym surowiczokrwiwą treścią, długości 3 mm,
7. na bocznej powierzchni lewego ramienia drobne otarcie naskórka pod miodowawym skrzepem, na polu o średnicy 2 mm.

⁷ Na podstawie akt sprawy III RN pw 192/06 (za zgodą Sądu Rejonowego w Świnoujściu, woj. zachodniopomorskie).

W zwłokach nie znaleziono śladów narkotyków i środków odurzających, jak też alkoholu. Biegli przeprowadzający badania wskazali, że bezpośrednią przyczyną zgonu liczącej 16 lat Pauliny Ś. było utonięcie. Podkreślili także, iż „w oparciu o analizę wyników sekcji zwłok, badań dodatkowych i całokształtu udostępnionego materiału dowodowego biegli stwierdzają, iż śmierć Pauliny Ś. mogła być skutkiem karygodnego działania osób trzecich”.⁸

W śledztwie tym wykonano także badania hemogenetyczne, w świetle których „markery DNA Pauliny Ś. w ścinkach paznokci prawej ręki Roksany C, (...) odpowiadają profilowi DNA Pauliny Ś.”⁹

Roksana C. została przesłuchana 17 września 2006 roku w charakterze sprawcy czynu karalnego z art. 155 kk. Wyjaśniła wówczas:

„z Pauliną mieszkaliśmy w jednej wsi (...) Doszło do tego, że w lutym tego roku pobiliśmy się między sobą. Wtedy poszło o chłopaka Grzegorza S. Obydwie zakochałyśmy się nim. (...) w dniu 15 września 2006 roku razem z Pauliną jechałam do szkoły autobusem (...) gdy doszłam do niej zaczęliśmy rozmawiać (...) poszliśmy nad zatokę (...) rozmawialiśmy i śmiałyśmy się (...) żeby nie upaść do wody, chwyciłam Paulinę za włosy (...) ona poślizgnęła się na kamieniu i upadła do wody, leżała na brzuchu (...) Ja wskoczyłam do wody ale zanim wskoczyłam to minęło około 20 sekund bo myślałam, że ona żartuje i chce mnie przestraszyć taka była moja myśl. (...) Chwyciłam ją na prawy nadgarstek, który był w wodzie i w prawą stronę od tyłu udało mi się ją przekręcić do tyłu na plecy (...) Oczy miała zamknięte (...) wtedy wystraszyłam się i wzięłam ją za prawą rękę i ciągnęłam ją za prawy nadgarstek (...) przeciągnęłam ją za trzciny (...) zostawiłam Paulinę ona leżała na brzuchu, głowę miała w trzcinach (...) w domu do pralki wrzuciłam spodnie zwinięte w rulon (...) spotkałam Damiana i powiedziałam mu o tym (...) on powiedział, że mogę za to pójść do więzienia (...) w nocy przyjechała Policja i powiedziałam, że nie widziałam Pauliny. Rodzice powiedzieli, że idą jej szukać (...) Przysnęłam i za chwilę obudził mnie tata, powiedział, że znaleźli zwłoki Pauliny w zatoce. (...) Gdy wstałam o 8 rano (...) przyjechali policjanci i zabrali mnie na komendę. (...)”¹⁰

W tej sprawie (podobnie jak w większości śledztw o zabójstwo) powołano biegłych psychiatrów celem określenia stanu psychicznego sprawcy *in tempore crimins*. We wnioskach biegli wskazali:

„(...) U badanej stwierdziliśmy postawę związaną z nieliczeniem się z uczuciami innych osób, niemożność utrzymywania trwałych związków z innymi,

⁸ Protokół sekcyjny nr S 262/06 (Zakład Medycyny Sądowej Pomorskiej Akademii Medycznej).

⁹ Protokół nr D 111/2007 (Zakład medycyny Sądowej Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie).

¹⁰ Z protokołu przesłuchania Roksany C. z 17 września 2006 roku (czynność przeprowadzona przez prokuratora w obecności psychologa).

bez trudności w ich nawiązywaniu, bardzo niską tolerancję frustracji z niskim progiem wyzwalania agresji, w tym zachowań gwałtownych, niezdolność przeżywania poczucia winy i korzystania z doświadczeń oraz wyraźną skłonność do obwiniania innych. (...) Podejrzana Roksana C. w trakcie popełnienia zarzucanego jej czynu nie miała zniesionej ani ograniczonej w stopniu znacznym rozumienia znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem. (...).”¹¹

Psychiatrzy nie stwierdzili u podejrzanej choroby psychicznej ani upośledzenia umysłowego. Rozpoznali natomiast osobowość z cechami nieprawidłowo rozwijającej się.

W trakcie tego postępowania wykonano szereg czynności śledczych. Kurator przeprowadził wywiad środowiskowy o nieletniej, z którego wynika, że Roksana C. była osobą konfliktową. Potrafiła być wulgarna i agresywna.

W ostatnim roku szkolnym miała siedem ocen niedostatecznych oraz nieodpowiednie zachowanie.¹²

W aktach sprawy znajduje się także opinia z Zakładu Poprawczego w Koronowie, w świetle której Roksana C. jest osobą agresywną, kłamliwą, nie ujawniającą skruchy czy żalu. Zaobserwowano także, że nie ma skrupułów, chce przewodzić, winą obarcza innych. Chce być w centrum zainteresowania, wulgarna i arogancka. W trakcie pobytu w placówce odnotowano przypadek znęcania się przez Roksanę C. nad inną osadzoną nieletnią. Ponadto o zdarzeniu mówi z wyraźnym zadowoleniem i satysfakcją. Impulsywna, bezkrytyczna wobec siebie, konfliktowa.¹³

29 czerwca 2007 roku Sąd Rejonowy w Świnoujściu uznał Roksanę C. za sprawczynię czynu z art. 148 § 1 kk i orzekł o jej umieszczeniu w zakładzie poprawczym.¹⁴

Motywy tej zbrodni była zazdrość i nienawiść do pokrzywdzonej. Mimo młodego wieku Roksana C. ukryła zwłoki Pauliny we wodzie. Gdyby przebywały w niej dłużej, prawdopodobnie zatarłyby się wszystkie ślady. Czy Roksana o tym wiedziała, trudno ocenić. Chciała ukryć fakt zbrodni i w pewien sposób się jej to udało. Potrafiła dokładnie odtworzyć przebieg zabójstwa, nie okazując przy tym żadnych emocji. W chwili czynu miała 15 lat.

¹¹ Opinia sądowo-psychiatryczna z 26 lutego 2007 roku.

¹² Sprawozdanie kuratora sądowego.

¹³ Z opinii psychologiczno-psychiatrycznej dotyczącej Roksany C., przeprowadzonej w Zakładzie Poprawczym w Koronowie z 15 marca 2007.

¹⁴ Wyrok Sądu Rejonowego w Świnoujściu z 29 czerwca 2007 roku (sąd zmienił kwalifikację prawną czynu z nieumyślnego spowodowania śmierci na zabójstwo).

Czynności śledcze oraz operacyjno-rozpoznawcze pozwoliły na wykrycie sprawcy zbrodni. Osiągnięcia nauki (ekspertyza genetyczna) stały się skutecznym narzędziem w dowodzeniu sprawstwa. Gdyby jednak zwłoki dłużej przebywały w wodzie (....), a Roksana C. nikomu o tym nie powiedziała (...), zbrodnia do dziś mogłaby być niewyjaśniona.